LOKNETE DR. BALASAHEB VIKHE PATIL
(PADMA BHUSHAN AWARDEE)
PRAVARA RURAL EDUCATION SOCIETY
ARTS, SCIENCE & COMMERCE COLLEGE
KOLHAR
Tal. Rahata, Dist. Ahmednagar, Pin - 413 710
NAAC Accredited at 'A' Grade with CGPA 3.10

Studey Material

1.	Teacher	:	Dr. Satish A. Gonde
2.	Course	:	B.Com.
3.	Class	:	S.Y. B. Com
4.	Semester	:	III
5.	Subject	:	Business Economics (Macro)- I
6.	Sub. Code	:	233
7.	Topic	:	Nature of Macro Economics

* <u>સમગ્રલક્ષી અર્થશાસ્ત્ર</u>

સ્થૂલ અર્થશાસ્ત્રાલા સમગ્રલક્ષી, સામૂહિક કિંવા સમષ્ટિ અર્થશાસ્ત્ર અસેહી સંબોધલે જાતે. 1933 મધ્યે ઓસ્લો વિદ્યાપીઠાતીલ પ્રાધ્યાપક રૅગ્નર ફ્રિશ્ચ યાંની સર્વપ્રથમ 'સ્થૂલ' યા શબ્દાચા વાપર કેલા આહે. ~~સમગ્રલક્ષી અર્થશાસ્ત્ર (Macro Economics) યા શબ્દાચી~~ સ્થૂલ અર્થશાસ્ત્રાલા ઇંગ્રજીત Macro Economics અસે. મ્હણતાત Macro યા ઇંગ્રજી શબ્દાચી ઉત્પત્તી Makros યા ગ્રીક શબ્દાપાસૂન ઝાલી આહે. Makros યા ગ્રીક શબ્દાચા અર્થ Large મ્હણજેચ મોઠા / બૃહત કિંવા સમગ્ર અસા આહે. વ્યાપક અસા નિષ્કર્ષ સિદ્ધાંતો યા અર્થશાસ્ત્રામધ્યે. અર્થવ્યવસ્થેતીલ મોઠ્યા ભાગાંચી ચર્ચા કેલી જાતે.

સ્થૂલ અર્થશાસ્ત્રામધ્યે અર્થવ્યવસ્થેતીલ એકા વિશિષ્ટ ઘટકાંચી કિંવા ભાગાંચી ચર્ચા ન કરતા સંપૂર્ણ અર્થવ્યવસ્થેચી ચર્ચા કેલી જાતે. યા પદ્ધતીમધ્યે એકા વ્યક્તીચ્યા, એકા કુટુંબાચ્યા કિંવા એકા પ્રદેશાચ્યા વિચાર ન કરતા સંપૂર્ણ અર્થવ્યવસ્થેચા ~~સમગ્રપણે~~ વિચાર કેલા જાતો. એકા વ્યક્તીચ્યા ઉત્પન્નાચા વિચાર ન કરતા સમાજાચ્યા ઉત્પન્નાચા વિચાર કેલા જાતો. થોડક્યાત - વ્યાપકતેમધ્યે એકૂણ ઉત્પાદન, એકૂણ માગણી, એકૂણ પુરવઠા, એકૂણ રોજગાર, એકૂણ બચત, એકૂણ ગુંતવણૂક અશા સમગ્ર કિંવા સમૂહાચ્યા દૃષ્ટિકોન ઠેવલા જાતો. મ્હણૂન યાલા એકૂણાચે ~~અર્થશાસ્ત્ર~~ અર્થશાસ્ત્ર અસેહી સંબોધલે જાતે.

<u>વ્યાખ્યા</u> -

① <u>પ્રો. એલ. ટાર્શિસ</u> - એકૂણ રોજગાર, એકૂણ બચત, એકૂણ ઉપભોગ, ગુંતવણૂક, રાષ્ટ્રીય ઉત્પન્ન આકારણાર મોઠ્યા સમુચ્ચયાંચ્યા આણિ સમુચ્ચયાંતીલ પરસ્પર સંબંધાચા અભ્યાસ કરણારી અર્થશાસ્ત્રાચી શાખા મ્હણજે સમગ્રલક્ષી અર્થશાસ્ત્ર હોય.

② प्रा. आर. जी. डी. ॲलन - " स्थूल आर्थिक समुच्चयातील परस्पर संबंधाचा अभ्यास करणारी अर्थशास्त्राची शाखा म्हणजे स्थूल अर्थशास्त्र होय.

③ प्रा. के. ई. बोल्डींग. स्थूल अर्थशास्त्र हे व्यक्तिगत घटकांशी संबंधीत नसून ते सामूहिक घटकांशी संबंधित असते. त्यांचा संबंध वैयक्तिक उत्पन्नाशी नाही तर राष्ट्रीय उत्पन्नाशी, वैयक्तिक किंमतीशी नाही तर सर्वसाधारण किंमत पातळीशी, व्यक्तिगत उत्पादनाशी नाही तर राष्ट्रीय उत्पादनाशी असतो.

* समग्रलक्षी/स्थूल अर्थशास्त्राची वैशिष्ट्ये

1) स्थूल अर्थशास्त्र हे संपूर्ण अर्थव्यवस्थेचा एकत्रितरित्या अभ्यास करते.
2) स्थूल अर्थशास्त्रात एकूणाच्या बेरजेचा सरासरीचा व समूहाचा अभ्यास केला जातो.
3) स्थूल अर्थशास्त्रामध्ये स्थिर व गतिमान घटकांचा एकत्रित अभ्यास केला जातो. ~~[illegible]~~
4) स्थूल अर्थशास्त्रामध्ये प्रत्येक घटकाचा स्वतंत्र अभ्यास न करता एका घटकातील बदलाचा इतरांवर होणाऱ्या परिणामाचा अभ्यास केला जातो.
*5) स्थूल अर्थशास्त्र सामान्य समतोल पद्धतीचा वापर आर्थिक विश्लेषणासाठी करते.
6) स्थूल अर्थशास्त्राच्या अभ्यासामुळे सरकारला एक एक आर्थिक धोरण ठरविता येते.

* સ્થૂળ અર્થશાસ્ત્રનું સ્વરૂપ (Nature of Macro Economics)

1) **સમુચ્ચયાત્મક અભ્યાસ :**

સ્થૂળ અર્થશાસ્ત્રમાં એકલ ઘટકોની સિવાય વિશાળ ઘટકોની એટલે કે કુલ સરેરાશના વિચાર કરવામાં આવે. આમાં કુલ રોજગાર, કુલ બેકારી, કુલ માંગણી, કુલ પુરવઠો, રાષ્ટ્રીય આવક, રાષ્ટ્રીય ઉત્પાદન, કુલ મૂડીરોકાણ, વેતન સપાટી, સામાન્ય કિંમત સપાટી વગેરે જેવા સમુચ્ચયાત્મક ઘટકોના અભ્યાસ કરવામાં આવે. તેમજ આ સમુચ્ચયાત્મક આંતરસંબંધ, તેમની સ્થિતિ અને તેમનામાં બદલ તેમનાં કારણોના અભ્યાસ કરવામાં આવે.

2) **સમગ્ર ~~કુલ~~ માંગણી**

અર્થતંત્રમાં સામાન્ય ઉપભોક્તા, ઉત્પાદક, ઉદ્યોગસંસ્થા, સરકાર આદિ દ્વારા વિવિધ વસ્તુ ને સેવાની માંગણી કરવામાં આવે. અર્થતંત્રમાં માંગણી કરવામાં આવતી વસ્તુઓના કુલ માંગણીને 'સમગ્ર માંગણી' એમ કહેવામાં આવે. આ સમગ્ર માંગણીના અભ્યાસ સ્થૂળ અર્થશાસ્ત્રમાં કરવામાં આવે. તેમજ સમગ્ર માંગણીની નિશ્ચિતી ઉપર પરિણામ કરનારે ઘટક આદિના ફેરફાર અભ્યાસ સ્થૂળ અર્થશાસ્ત્રમાં થાય.

3) **કુલ પુરવઠો :**

સ્થૂળ અર્થશાસ્ત્રમાં એક કે બે વિશિષ્ટ વસ્તુના પુરવઠા વિચારમાં ન લેતાં સમગ્ર પુરવઠાના વિચાર કરે. દેશમાં ઉત્પાદન થનાર વસ્તુ ને સેવા અને વિદેશમાંથી

Scanned with OKEN Scanner

आयात केल्या जाणाऱ्या वस्तू आणि सामग्री पुरवठा अवलंबून असतो. देशांतर्गत वस्तू व सेवांचे उत्पादन वाढल्याने देशातील नागरिकांना उत्पन्न व रोजगार ~~मिळतो~~. प्राप्त होतो. त्यामुळे सामग्री पुरवठ्यात देशांतर्गत उत्पादित वस्तू व सेवांच्या पुरवठ्याला अधिक महत्त्व असते.

4) मागणी व पुरवठ्यातील स्थूल संबंध

सूक्ष्म आर्थिक विश्लेषणामध्ये मागणी व पुरवठा या दोन घटकांचा स्वतंत्र अभ्यास केला जातो. परंतु त्यांच्यातील परस्पर संबंधाकडे फारसे लक्ष दिले जात नाही. स्थूल अर्थशास्त्रामध्ये मात्र एकूण मागणी व एकूण पुरवठ्याचा ~~अभ्यास केला जातो~~ एकत्रित विचार केला जातो. तसेच मागणीतील बदलाचा पुरवठ्यावर व पुरवठ्यातील बदलाचा मागणीवर होणारा परिणाम अभ्यासला जातो.

5) साकल्याचे मूल्य पैशात मापन

अर्थव्यवस्थेमध्ये ~~उपभोग्य वस्तू, भांडवली वस्तू~~, कापड, फर्निचर, दूध, औषधाच्या वस्तू, टिकाऊ उपभोग्य वस्तू, खाद्यान्न असा अनेक वस्तू व सेवांचे उत्पादन होत असते. परंतु या वस्तू भिन्नप्रकारच्या असल्याने त्यांची बेरीज करताना अनेक अडचणी निर्माण होतात. परंतु त्याऐवजी या सर्व वस्तूंचे मूल्य पैशात मापन ~~करून~~ केल्यास हा प्रश्न सहज ~~सुटू शकतो~~. सोडविता येतो. त्यामुळे स्थूल अर्थशास्त्रात साकल्याचे मूल्य पैशात मापन केले जाते.

Scanned with OKEN Scanner